

De eerste christenen, in hun grot. Op de vlucht voor het gezag. Ze kerfden een vis in steen. Niet veel later werden ze gearresteerd en stonden ze voor een uitzinnige menigte, halfnaakt, klaar om te worden vermoord. De eerste christenen waren sullige terroristen – maar het *waren* terroristen.

Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef Ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan. Maak je niet ongeruŕt en verlies de moed niet. Jullie hebben toch gehoord dat Ik wegga en bij jullie terug zal komen? Als je Me liefhad zou je blij zijn dat Ik naar mijn Vader ga, want de Vader is meer dan Ik. Ik vertel jullie dit nu, voordat het gebeurt, zodat jullie het geloven wanneer het zover is.

Ik geef mijn vrede. Vrede via mijn woord.

In mijn hoofd kan ik alles. In het echt zit ik ergens aan de rand van de marge en denk aan een goede manier om zonder gezichtsverlies het toneel te verlaten. Het liefst binnen niet al te lange tijd.

De flessen Becherovka die ik bestelde (twaalf dozen van zes flessen) werden bezorgd door een man die bereid was ze in mijn keuken te zetten. Hij vroeg of ik een feest had georganiseerd. Ik zei dat ik een soort feest had georganiseerd. Hij lachte. Ik gaf hem een fooi.

Tijdens een literaire avond in Tilburg (ooit de stad van de literatuursociologie) hoorde ik in de speech bij een boekpresentatie hoe onderzoekers van de Radboud Universiteit het aantal literaire titels dat in de eenentwintigste eeuw verschijnt bijhoudt. De wetenschappers gebruiken de groslijsten van de Libris Literatuurprijs: wat daar op stond en staat, is officieel verschenen (en literair).

Mijn prozaboeken hebben deels op die groslijst gestaan. Sinds *Praag aan zee* zit ik bij een uitgever, de uitgever van dit boek, echt een uitgever van literaire boeken trouwens, er verschijnt geen niet-literair boek bij deze uitgever, u zou eens één van zijn boeken moeten kopen, een mens weet niet wat hij koopt en vervolgens leest; ik zit, dus, bij een uitgever die niet instuurt voor de Librisprijs. Wat ik schrijf komt niet langer op de groslijst en is *daarom* niet langer literatuur, niet in het onder auspiciën van de Radboud Universiteit verrichte onderzoek. Ik heb vrede met een positie aan de zijlijn. Ik heb er echter nooit rekening mee gehouden *over de rand* te vallen.

Ik zat op de eerste rij, in die boekhandel, met achter mij het grootste deel van het publiek, en voor me de niet erg onsympathieke wetenschapper die deze informatie verstrekke. De man kon niet weten welk effect deze op mij had.

Terwijl de wetenschapper doorsprak, vaardig, hij is iemand die de indruk wekt dat hij zijn toespraken ter plekke bedenkt en daarna losjes uit de mouw schudt, mensen houden ervan, sprekers die niet meteen in de klei van hun welsprekendheid stappen zijn populair, populairder dan van die ferme sprekers, je hoort mensen lachen, de gezichten van sommige toehoorders beginnen te glimmen; terwijl hij doorsprak, herinnerde ik me hoe ik de wetenschapper voor het eerst ontmoette, we waren achttien, we zouden Nederlandse taal- en letterkunde gaan

studeren, we hadden introductie, ik bedacht dat het ironisch is dat deze jaargenoot mij inlicht over de positie die ik inneem in het literaire landschap – en nog ironischer is het dat ik er geen heb.

De wetenschapper en de auteur die over de rand viel zitten in een zaaltje in Tilburg, de wetenschapper houdt een toespraak over een boek dat we samen, wij, het publiek dat hier aanwezig is, boven het doopvont houden, ik denk dat dit boek wel op een groslijst komt te staan, ik ben me plotseling bewust van mijn lichaam, het is te aanwezig, ik zit op een klapstoel en heb het gevoel dat ik binnen niet al te lange tijd met stoel en al door de grond zak, en doorzak, tot aan de kern van de aarde. Recht naar de hel. Ik dacht aan dit gedicht, of wat is het: ‘O God! ik sta aan den verkeerden kant. / Ik ga te gronde. / Mijn liefde gaat verloren.’

Ik geloof in God de almachtige vader, Schepper van hemel en aarde, en in Jezus Christus, Zijn enige Zoon. Ik geloof dat het fascisme veel kwaad heeft gedaan, net als het communisme. Ik denk dat het leven een mooi ding is en dat heel veel mensen hun best doen om het te verpesten. Waarom doen die mensen dat?

Het is tijd om vaders te vermoorden. Tijd om herinneringen te verdrinken en broers onmondig te maken. Tijd om moeders te wurgen en zusters levend te begraven. Tijd om wie zich aan je opdringt een kogel door de kop te jagen.

Weg met iedereen.

De derde symfonie van Arthur Honegger bestaat uit drie delen: *Dies irae*, *De profundis clamavi* en *Dona nobis pacem*. Het derde deel eindigt in wegstervende klanken, traagheid – je zou kunnen zeg-

gen dat er een zekere berusting over de componist komt. De klanken sterven weg en geven het op. Ze hebben werkelijk rust gevonden. Sinds ik terug ben uit Praag zit ik in deel drie en hoop ik op rust, op het wegsterven van de agressie.

De schrijver die een roman gaat schrijven zit aan zijn bureau. Hij begint te schrijven, te beschrijven, en laat zich meeslepen door de woorden die hij aan elkaar rijgt. Hij is tevreden, die kleine doerak. Zijn boek bevat een aanklacht / een verhaal / een vertelling die de tijd op de huid zit. Ik hang boven zijn bureau, als een drone, en besluit dat ik de bom nu laat vallen. Dag schrijver met je aanklacht / verhaal / vertelling. Slaap zacht.

Ik breng een geloof dat hard is. Hard en onverschillig. Mijn geloof is: literatuur. Ik beleid het compromisloos. Zeker nu ik op dit punt aangekomen ben, nu ik aan dit boek begin, nu ik als een mijnwerker afdaal in een verleden waarin ik terugkeer, nu ik mij wentel in herinneringen.

Een aai zit er niet in. Niet voor u. Ik zet me schrap. Ik zal me verweren tegen elke lezer die binnen probeert te dringen in deze woorden. Dit zijn *mijn* woorden. Dit zijn herinneringen die ik orden en omwerk naar eigen inzicht. Ik *maak* niks mooier. Ik schrijf het alleen *mooi* op. Mooi en hard. Er is een kleine groep mensen die ik kan raken. Die ik met mijn woorden *sla*.

Als mijn moeder belt, is er iemand doodziek of net overleden. Zo mogen mijn woorden zijn, aanzeggers van ziekte en brenners van dood. Er zijn genoeg vrolijke boeken geschreven, er is genoeg rondgedobberd in weemoed, het is tijd dat iemand het bord schoonveegt en opnieuw begint met schrijven.

Ik ben de man die opnieuw begint met schrijven en daar een grimmig plezier aan beleeft. Grimmig schrijvend. Niet ongeestig. En toch serieus, oh, zo serieus. De muziek die in mijn zin-

nen verstopt zit, is niet voor iedereen, al is iedereen die goed kan luisteren onder de indruk van de muziek in mijn zinnen.

Becherovka smaakt naar grapefruit, naar kruiden (maar welke?) en naar een wrang mengsel van schoonmaakmiddel en iets met likeur. In Tsjechië wordt het gezien als een medicijn. Becherovka zou goed zijn voor je maag.

Toen de vier grootouders van de Nederlandstalige literatuur oud en dement werden, en de vaders en moeders ouder en slapper – de vellen hingen erbij, de pagina's waren gevuld, terwijl de geesten zich voornamelijk ophielden in de fles – stapte de generatie waartoe ik behoor voor een aanzienlijk gedeelte in het graf.

Een goede vriend(in) houdt niet van boeken die *meta* beginnen. Die vriend(in) is criticus en weegt de hedendaagse Nederlandstalige literatuur (voor zover hij ((zij, hun)) die van haar hoofdredacteur mag wegen). Ook een reden om in het graf te stappen, het hebben van zo'n baan. Toch houdt hij (zij, hun) vol. Op de een of andere manier is mijn vriend(in) een doorzetter. Hij (zij, hun) weet welke auteur ze moet behagen en, nog belangrijker, welke niet. Die laatste kunst beheerst hij (zij, hun) als geen ander. Zijn (haar, hun) opdrachtgevers kunnen op hem (haar, hun) bouwen.

Laat ons bidden. Voor de criticus die mijn vriend(in) is. Ik ben hem (haar, hun) te *meta* en ik ben niet een onberispelijke netwerker. Met mij kan hij (zij, hun) geen goede sier maken. Niet in zijn (haar, hun) leven en zeker niet in zijn (haar, hun) stukken. Ik ben niet *relevant* – dat is één van de woorden die hij (zij, hun) met plezier en overvloedig gebruikt. Laat ons bidden voor deze auteur, dat ik, nog niet in het graf gestapt, voor mijn dood met relevantie word bekleed.